

ONA TILI TA'LIMIDA ALGORITMIK MASHQLAR ORQALI LINGVISTIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH

Inamova Dilfuza Ilhomjonovna

10-o'rtta ta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ona tili ta'limining asosiy vazifalari, nutqiy ko'nikma, nutqiy kompetensiya elementlari, og'zaki va yozma nutq o'stirish, ijodiy va kreativ fikrlash hamda o'quvchilarning tavakkur qilish qobiliyatini takomillashtirish bo'yicha masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Ona tili ta'limi, og'zaki va yozma savodxonlik, nutqiy ko'nikma, nutqiy kompetensiya

Аннотация: В данной статье рассмотрены основные задачи родного языка образования, речевых навыков, элементов речевой компетенции, развития устной и письменной речи, образно-творческого мышления, совершенствования мыслительных способностей учащихся.

Ключевые слова: обучение родному языку, устная и письменная грамотность, разговорные навыки, разговорная компетентность.

Annotation: In this article, the main tasks of mother tongue education, speech skills, elements of speech competence, the development of oral and written speech, creative and creative thinking, and the improvement of students' ability to think.

Keywords: mother tongue education, oral and written literacy, speaking skills, speaking competence

Ona tili ta'limida algoritmik mashqlar orqali lingvistik kompetensiyani rivojlantirish juda ma'qul va foydali bo'lishi mumkin. Bu, kompyuter ilovalari va ma'lumotlar bilan ishlashni o'rganish orqali tilni tahlil qilish, tarjima qilish, lug'at yaratish, shuningdek, avtomatik matn tushunarli tuzilmasini yaratish imkonini beradi. Bu ko'rsatkichlar

yordamida, talabalarga tilinga o'zaro bog'liqlikni tushunish, matnlarni analiz qilish, ma'noni yoritish, va tarjima qilishni o'rganish imkoniyatlarini berish mumkin. Algoritmik mashqlar va kompyuter dasturlash tili, misol uchun Python, talabalarga tilni nazorat qilish, til qo'llab-quvvatlash va tarjima qilishda yordam berishadi. Bundan tashqari, ma'lumotlar bazalaridan yoki dasturiy platformalardan tilning sintaksisini, grammatikasini va leksikasini tahlil qilish, ma'lumotlarni qayta ishlash va tizimlash, so'z yoki gaplarni avtomatik ravishda tuzish va tarjima qilish uchun ham foydalanish mumkin. Bunday darsliklar va mashqlar o'quvchilarni teoritik bilimlarni amaliyotda qo'llashga chaqirish, ularning IT bo'limida yaxshi samaradorlik ko'rsatish va ma'lumotlar texnologiyalaridagi ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ona tili ta'limida algoritmik mashqlar orqali lingvistik kompetensiyani rivojlantirish, bugungi kunda juda ma'qul va e'tiboringa sazovor bo'lgan bir mavzu. Bu, klassik ta'lim usullaridan ancha farq qiladi, chunki bu usulda talabalar kompyuter dasturlash va algoritmik fikrlash orqali tilni tushunish, tahlil qilish, va tarjima qilishni o'rganishlari mumkin. Bu turi darsliklar va mashqlar o'quvchilarga ilova tuzish, ma'lumotlar bilan ishlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va ma'noga e'tibor berishni o'rganishlari uchun qulay imkoniyatlar taqdim etadi. Ular Python, Java yoki boshqa dasturlash tillaridan foydalanib, tilning tuzilishini tushunish, matnlarni avtomatik ravishda tahlil qilish va tarjima qilishni o'rganishlari mumkin. Bu usul tilni rivojlantirishda asosiy afzalliklardan biri o'quvchilarni samarali va amaliyotli o'rganishga imkon berishi.¹ Ular teoritik bilimlarni amaliyotda qo'llash orqali tilning haqiqiy o'rganishini ta'minlaydi va ularni IT sohasida yaxshi tayyorlash imkoniyatlarini taqdim etadi. Boshqacha, algoritmik mashqlar orqali tilni o'rganishning yaxshi yonlari shu, uning ko'nikmalarini qo'llab-quvvatlash imkoniyatlarini yoritish va ularga teoritik ma'lumotlarni amaliyotda qo'llash imkonini taqdim etishdir. Bu usul talabalarga innovatsion va texnologik g'oyalar orqali tilni o'rganishga imkon beradi va ularni so'nggi ma'lumotlar texnologiyalari sohasida yetaklashadi.

---

¹Yuldasheva Sh.Sh. Davlat tili ta'limida o'quvchilar nutqiy malakalarini o'stirishning ilmiy-metodik asoslari. Ped.fan.nom.diss. – T.,2008.

Ona tili ta'limida algoritmik mashqlar orqali lingvistik kompetensiyani rivojlantirish — bu zamonaviy ta'limning juda ma'qul va innovatsion yo'nalishi. Bu usul tilni o'rganishning klassik usullaridan juda farq qiladi, chunki uning asosiy qobiliyati kompyuter dasturlash va algoritmik fikrlash orqali tilning tushunish, tahlil qilish va tarjima qilishni o'rganishni o'z ichiga oladi. Boshqacha, algoritmik mashqlar tilni o'rganishda innovatsion g'oyalar orqali ma'lumotlarni o'rganishni taqdim etishni yoritadi va ularni so'nggi ma'lumotlar texnologiyalari sohasida tayyorlashga yo'l qo'ymoqda. Algoritmik darslar o'quvchilarga algoritmik fikrlash, kompyuter dasturlash tillari, va umumiy dasturlash asoslarini o'rganish uchun mo'ljallangan.² Quyidagi algoritmik dars usullari o'quvchilarga foydali bo'lishi mumkin:

1. Teoritik darslar: Bu darslar algoritmik konseptlarni tushuntirish, algoritmik fikrlashning asosiy qoidalarini o'rgatish, va dasturlash asoslarini ta'lim etishga bag'ishlangan. O'qituvchi teoritik ma'lumotlarni tushuntiradi va muhokama qiladi, shuningdek talabalar masalalarni yechish va algoritmlarni tuzish usullarini o'rganishadi.

2. Amaliy mashqlar: Amaliy mashqlar o'quvchilarga algoritmlarni ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq qilish imkoniyatini beradi. Bu mashqlar dasturlash tillarini (masalan, Python, Java) ishlatish orqali talabalar uchun algoritmlarni yaratish va amaliy masalalarni yechishni o'rganishlarini ta'minlaydi.

3. Mashq-kitoblar va darsliklar: O'quvchilarga algoritmik mashqlar uchun maxsus kitoblar va darsliklar taqdim etish hamda bu materiallardan foydalanishni tavsiya qilish juda muhimdir.³ Bu usul o'quvchilarga o'zlarining o'rganishni mustahkamlash va o'zlashtirish imkonini beradi.

4. Loyihalar va proyektlar: O'quvchilarga algoritmik fikrlash va dasturlash tillarini o'rganish uchun haqiqiy hayotiy tajriba olishlarini ta'minlaydigan proyektlar va loyihalar tashkil etish hamda ularni bajarish vaqti berilishi juda muhimdir. Bu proyektlar algoritmik

---

² Yuldasheva Sh.Sh. Davlat tili ta'limida o'quvchilar nutqiy malakalarini o'stirishning ilmiy-metodik asoslari. Ped.fan.nom.diss. – T., 2008.

³ Yo'ldoshev R. Ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tili ta'limi mazmuni va metodlarini tanlashda uzviylik. Uzlüksiz ta'lim. Ilmiy-metodik jurnal. – T., 2002.6-son

yechimlarni ishlab chiqish, dastur ishlab chiqish, va umumiy dasturlash ustuvorliklarini rivojlantirishga yordam beradi.

5. Jamoatda ishlash va qo'shimcha tajriba: O'quvchilar jamoat, ish, yoki xizmat ko'rsatish loyihasida ishtirok etish orqali algoritmik fikrlash va dasturlash bilan bog'liqliklarini mustahkamlashlari mumkin.⁴ Bu, o'quvchilarga dasturlash sohasidagi eng oxirgi yangiliklarni o'rganish va ilg'or yoki qo'shimcha tajribaga ega bo'lishlariga imkon beradi. Bu algoritmik dars usullari o'quvchilarga qulayliklar va samarali o'rganish imkoniyatlarini ta'minlaydi va ularning dasturiy ta'limda rivojlanishiga yordam beradi.

O'quvchilarning til o'sishida grammatik va kommunikativ ko'nikmalar til malakalarini oshirishda muhim o'rin tutadi, shuning uchun har bir o'quv dasturidagi fanlarga xalqning milliy urf-odatlari, umuminsoniy qadriyatlarni singdirish orqali vatanparvarlik, insonparvarlik fazilatlarini takomillashtiriladi. . , o'z-o'zini anglash, vaziyatlarda so'zlash, malakali og'zaki va yozma nutq mustahkamlanadi. Bu jihatlarda o'quvchilarning ovqatlanish ko'nikmalarini oshiradi. Shuning uchun tinglash, gapirish, o'qish, yozish kabi nutq mahorati elementlari, yil davomida olingan bilimlar amaliy mashg'ulotlarda tekshiriladi. O'quvchining ona tilini bilishi nafaqat tilning grammatik tuzilmalarini qay darajada o'zlashtirganiga, balki adabiy tilning boy ifoda vositalaridan foydalangan holda o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda ifodalay olishiga ham bog'liq.⁵ Bu sizning fikringizni erkin ifoda etish qobiliyatingiz bilan belgilanadi. O'quvchilarning lug'at va so'z boyligini oshirish jarayonida "O'qish kitobi" she'riy va nasriy asarlarida berilgan so'z boyligi tahlil qilinadi va ko'paytiriladi. Shuning uchun ona tilida olib boriladigan darslarda o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalar komponentini rivojlantirish ularning nafaqat kommunikativ va lingvistik ko'nikmalarini, balki ijodiy-tahliliy yondashuvini, o'z fikrini og'zaki va yozma shaklda ifodalash ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi.

---

⁴ <https://scientificacademy.org/index.php/ws/article/view/507>

⁵ Yo'ldoshev R. Ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tili ta'limi mazmuni va metodlarini tanlashda uzviylik. Uzlüksiz ta'lim. Ilmiy-metodik jurnal. – T.,2002.6-son

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Yuldasheva Sh.Sh. Davlat tili ta'limida o'quvchilar nutqiy malakalarini o'stirishning ilmiy-metodik asoslari. Ped.fan.nom.diss. – T.,2008.
2. Yo'ldoshev R. Ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablarda o'zbek tili ta'limi mazmuni va metodlarini tanlashda uzviylik. Uzluksiz ta'lim. Ilmiy-metodik jurnal. – T.,2002.6-son
3. <https://uzbekscholar.com/index.php/uzs/article/view/654>
4. <https://library.ziyonet.uz/book/128995>
5. <https://scientificacademy.org/index.php/ws/article/view/507>